Antic regne de Catalunya o Principat de Catalunya

Autor:
Data de publicació: 20-09-2004

El comte de Barcelona, només era comte del "comtat de Barcelona", però no era comte ni del "comtat d'Urgell, ni del "comtat d'Empúries", ni del "comtat de Foix", ni del "comtat de Pallars", parts del Principat de Catalunya, al que Jaume I anomena "Regne de Cathalunya", dons en ser coronat rei Anfós, Príncep o "unum inter pares" del Principat, aquest esdevingué Regne, ja que un Principat que té Rei en lloc de Príncep, és un Regne De Facto.
"Catalunya era un regne" fins 1714, i n'hi ha moltíssimes proves i evidències històriques, però hi ha gent que ho nega per així deslegitimar el terme derivat d'aquest fet: "Corona Catalana"/"Corona Catalano-Aragonesa", o darrerament per negar el dret a la independència

SI EN UN PRINCIPAT EL SEU PRÍNCEP ÉS CORONAT REI

ES CONVERTEIX AUTOMÀTICAMENT EN REGNE

AL COSTAT DELS ALTRES REGNES QUE PUGUI TENIR

JAUME I ERA REI DE CATALUNYA, SENYOR DE MONTPELLER

REI D'ARAGÓ, REI DE VALENCIA I REI DE MALLORQUES

Introducció
El comte de Barcelona, només era comte del "comtat de Barcelona", però no era comte ni del "comtat d'Urgell, ni del "comtat d'Empúries", ni del "comtat de Foix", ni del "comtat de Pallars", parts del Principat de Catalunya, al que Jaume I anomena "Regne de Cathalunya", dons en ser coronat rei Anfós, Príncep o "unum inter pares" del Principat, aquest esdevingué Regne, ja que un Principat que té Rei en lloc de Príncep, és un Regne De Facto.

"Catalunya era un regne" fins 1714, i n'hi ha moltíssimes proves i evidències històriques, però hi ha gent que ho nega per així des-legitimar el terme derivat d'aquest fet: "Corona Catalana"/"Corona Catalano-Aragonesa", o darrerament per negar el dret a la independència

Tot i que el nom "Corona Catalano-Aragonesa", amb aquests termes, s'esmenta poc històricament (de fet s'encunya el segle XIX), és la denominació amb que es coneix actualment a Catalunya la històrica Corona d'Aragó, ja que expressa millor la realitat de la unió dels dos regnes. El fet de que Catalunya era un "regne" el recolzen (entre d'altres) els set manuscrits (fins al s. XV) del "Llibre dels feits del rei en Jacme"[1] com a documents oficials que acrediten aquesta denominació.

A "CASTILLA Y LEÓN" tenen una situació molt semblant, històricament va passar a ser la "CORONA DE CASTILLA", i amb aquest únic nom és com apareix als documents històrics, però actualment està acceptat per infinitat d'institucions entre elles el govern d'Espanya, l'expressió "CORONA CASTELLANO-LEONESA".

Per tant, si es tracta de la unió de dos regnes es pot designar perfectament com "CORONA CATALANO-ARAGONESA", igual que el cas de la "CORONA CASTELLANO-LEONESA" designa la unió dels dos regnes històrics.

Amb la finalitat de negar la legalitat d'aquest nom, la solució que han trobat alguns és dir que Catalunya no va ser mai un regne que només era un comtat, atès que a la capçalera dels manuscrits Jacme I i els seus descendents s'anomenen "Comtes de Barcelona", però no tenen en compte que Jacme I no era Comte, ni del comtat d'Urgell, ni del d'Empúries, ni del de Foix, ni del de Pallars (que formaven l'antic principat de Catalunya, del qual ell n'era príncep:

Primus inter pares). Un territori esdevé regne quan el seu senyor és coronat rei, i "així ho vol", ergo.. el "principat de Cathalunya" o "conjunt dels diferents comtats que formaven el principat" (que ho podia ser a partir de la coronació com rei, d'Anfós, fill de Ramon Berenguer IV i Peronella), per voluntat del seu rei Jaume I, que així ho va decidir, va esdevenir el "Regne de Catalunya", quedant escrit en el llibre dels Feyts del dit rei Jacme I, dictat per ell mateix, no per un cronista, i certificat pels seus descendents: el Cerimoniós quan signava Pere Terç era com rei de Catalunya ja que es obvi que, sabent comptar, com rei d'Aragó era Pere Quart, i només podia ser Pere Terç com rei de Catalunya, de València, de Mallorques (reconquerida dels seus cosins) etc.., i acabant per Felip I de Catalunya, quan va fer copiar els ms. a l'Escorial demanant exactitud al copista. Reductio ad absurdum: El comte de Barcelona no era comte ni de Pallars, ni d'Urgell, ni de Foix, ni d'Empúries. Només un súbdit del comtat de Barcelona li podia dir "Senyor Comte", atès que un de Pallars, un d'Urgel, un de Foix o un d'Empúries, només li podien dir "senyor rei", ja que el seu comte era un altre.

Tant és així, que des dels Reis Catòlics fins l'arribada dels borbons,[2] el títol més important de l'hereu de la corona era el de Príncep de Girona. Hi ha infinitat de documents on es tracte "únicament" amb el títol de Príncep de Girona, al Príncep Joan hereu dels Reis Catòlics o Carles I i Felip II quan eren Prínceps, felip V amb el seu odi a Catalunya ho va canviar per Príncep d'Astúries.[3]

Cathalunya era un regne segons Jacme I
Alguns diuen que el terme "regne", referint-se a Catalunya, (21 referències, 3 ref. x 7 manuscrits) pot ser degut a un error de transcripció o d'interpretació, atès que els set manuscrits (fins al s. XV) del "Llibre dels feits del rei en Jacme" són només transcripcions dels originals (el manuscrit més antic dels que es conserven, data de l'any 1313, i el rei Jaume I va morir l'any 1276). Però haurien de saber que el Ms. de l'Escorial té la certificació d'exactitud de Felip I (de Catalunya), ja que el va fer copiar del que va veure en la seva visita a Poblet, per al seu ús propi.

Hi ha dues famílies de manuscrits la llatina i la catalana. En els estudis comparatius, llati-català, els experts coincideixen en que ambdós es van copiar, per separat, d'uns originals en català del s.xiii, (atès que, hi ha detalls reals al ms.1313 que no hi són al ms.1343 i viceversa), el fet que coincideixin és una proba de que que no hi ha error (per la Llei de Chapman-Kolmogorov). Queda l'opció de que el rei hagués manat un canvi al copista, però això només passaria l'asseveració "Catalunya-Regne" com a màxim cap a Jaume II o al seu fill. Tanmateix al dubtar dels Ms. s'invaliden les cròniques que són la columna vertebral de la història de la "Corona d'Aragó".

Els que neguen l'exactitud no saben que M.D. Martínez San Pedro, a la "Crònica latina de Jaime I"[4] escriu com el rei tenia molta cura en la perfecció i comprovació de la còpia del llibre ("..per cuius perfectionem et comprobationem..") i així ho fa saber al seu cosí: "En el intervalo, el día 5 de Julio de 1313, Jaime Ïl escribe a su primo, el rey Sancho de Mallorca, anunciándole el envío de un "libro de los hechos" del abuelo común Jaime. El texto de la carta es como sigue":[4]

Ilustri principi Sanccio Dei gratia regi Maioricarum, comiti
Rossilionis et Ceritanie, ac domino Montispesulani, karissimo
consanguineo suo, Iacobus per eamdem Rex Aragonum... re-
cepta littera vestra super mittendo ad vos litorum actuuin fe-
licis recordationis regis Iacobi avi comunis, significamus vobis
quod iam ipsum librum transcrifoi mandaveramus, et nunc,
post receptionem, vestre littere supradicte, translatum libri
ipsius perfici fecinus ac etiam comiprobari, per cuius perfec-
tionem et comprobationem cursor vester usque nunc hafouit
remanere. Sicque comprobatum per cursorem predictum".

És molt important per tant l'estudi fet, per raó d'aquesta gran cura que tenia Jaume II en la comprobació de la fidelitat de la còpia. En el següent paràgraf d'aquesta "Crònica latina de Jaime I"[4], (LXXIV. De prava responsione facta Regi per nobìles de Aragonia super auxilio quod petebat), atès que diu "Catalonia que és el més noble (nobilius) i el més honorable (honorabilius) regne d'Yspania"... i a les comparacions que segueixen explicita molt bé que son entre dues entitats diferents (dos regnes diferents) "Aragonia" i "Catalonia", -l'adressa als "nobìles de Aragonia" els que no són de Catalonia-, i...els coneix molt bé "car sots dura gent dentendre rao"... A les versions en llatí no ho diu explicitament amb aquesta frase (s'ha de deduir del context).[4].

...Qui dixit: Ignoramus, Domine, in terra ista quid bovaticum, et ut vos
verbis non detineam, quando hoc fuit propositum in consilio, omnes una
voce vociferati sunt, dicentes se in hoc articulo non faceré quod vos vultis.
Tunc respondens ait: Repleti nimia admiratione duram gente vos intuendo

probamus ad iudicandum, et clare perspiciendum iudicium
rationis. Considerare debuistis condicionem negocii, et nostram iuxta hoc
intentione, que apparet omnino sine reprehensione.Quod enim nos facimus,
intuita Dei facimus, et ut Yspaniam defendamus, ac per hoc nobis
et vobis apud omnes gentes famam perpetuarti aequiramus, ut noverit universus
orbis quod per nos Yspania sit salvata. Et cum Catalonia que est
nobilius et honorabilius Regnum Yspanie habens quatuor comités videlicet
Urgellensem, Empuriarum, Foxensem, Pallarensem. Habet
etiam tot nobiles, ut pro uno de Aragonia sint in Catalonia quatuor, et pro
uno milite quinqué, et pro uno clerico quinqué, et pro uno honorabili
cive quinqué; cum Catatonia inquam velit non iuvare, et dare nobis de
suo, vos qui tenetls honores pro nobis ad valorem viginti milium, triginta
milium, quadraginta milium solidorum, deberetis citius et melius nos iuvare,
maxime quia totum vobis ipsis remaneret etiam cum augmento...

Diu exactament el mateix al Cap-392 de la resta de Còdex en català del "Llibre dels feits del rei en Jacme"., a partir del de 1343: "...E el dix: No sabem en esta terra, senyor, que ses bouatge, e dich uos que quan hoiren dir aquesta cosa que tots cridaren a vna uou que non farien re. E direm nos: Gran maraueylans donam de uosaltres, car sots dura gent dentendre rao, car be deuriets guardar lo negoci qual es, e deuriets guardar siu fem nos per bon enteniment o per mal: car creem per cert que nuyl hom nons poria en real notar aço, car nos ho fem la primera cosa per Deu, la segona per saluar Espanya, la terça que nos e uos haiam tan bon preu e tan gran nom que per nos e per uos es saluada Espanya. E fe que deuem a Deu, pus aquels de Cathalunya, que es lo meylor Regne Despanya, el pus honrat, el pus noble, perço car hi ha ·IIII· comtes, ço es lo comte Durgell, el comte Dampuries, el comte de Fois, el comte de Paylas: e hay Richs homens, que per ·I· que aqui naja na ·IIII· en Cathalunya, e per ·I· caualler na en Cathalunya ·V·, e per ·I· clergue que aci haja la na ·X·, e per ·I· ciutada honrat na en Cathalunya ·V·: e pus aquels de la pus honrada terra Despanya nos uolgren guardar en dar a nos del lur, uosaltres que tenits nostra honor, qui ·XXX· milia qui ·XX· milia, qui ·XL· milia sous, bens deuriets aiudar, e maiorment car tot se romandria en uos, ab mes que nos uos hi anadiriem del nostre...."

Al Cap-119 del Còdex en català del "Llibre dels feits del rei en Jacme"] -amb lautoria reconeguda de Jaume I-., a partir del de 1343 diu: "E l'alcaid e tots los vells e el poble de la terra eixiren contra aquestes galees al port de la Ciutadella e demanaren: -De qui són les galees? E dixeren que del rei d'Aragó e de Mallorques e de Catalunya e que eren missatgers seus.", la "e" copulativa vol dir exactament "rei de Mallorques e rei de Catalunya" (apart que està dient d'una forma implícita que Catalunya era un regne...

Al Cap-11 del Còdex en català del ["Llibre dels feits del rei en Jacme"] -amb lautoria reconeguda de Jaume I-, a partir del de 1343 diu:"...quens faeren fer, que manssem Cort a Leyda, de Cathalans e D'aragoneses, en la qual fossen larchabisbe, els bisbes, els abats, els richs homens de cadahun dels Regnes...". És al principi del regnat i només hi havia dos regnes, Jacme està definint Catalunya com a "regne"...

Jacme II al seu cosí Sanç rei de Mallorca l'anomena: "Ilustri principi Sanccio Dei gratia regi Maioricarum, comiti Rossilionis et Ceritanie, ac domino Montispesulani", és a dir tant els comtats del Roselló i la Cerdanya com Montpeller seguien tenint entitat pròpia, no formaven part del regne de Mallorca, tenien el mateix "senyor"

Catalunya era un regne segons la carta de Joana la Boja a Joan d'Agramunt

Sobrecarta de la Reina Doña Juana en que se inserta el asiento hecho por orden del Rey su Padre con Juan de Agramonte para ir con dos navios al descubrimiento de Terranova. Falta la conclusión , y según apunte a la cabeza de la copia es de Octubre de mil quinientos once. (Arch. de Sim.) [11]

Doña Juana...Por cuanto por parte de vos Juan de Agramonte, catalán, natural de Lérida, que es en el reino de Cataluña , me fué fecha relación quel Rey mi Señor é Padre mandó tomar é tomó cierto concierto é asiento con vos para que vos hayáis de ir, é vayáis, á vuestra costa y misión ..

Amador de los ríos

Juan Fernández Amador de los Ríos (Doctor en derecho y filosofia y letras, Catedrático por oposición de Historia de España) en el seu llibre de Historia de España (Pamplona 1914), diu: Ramon Berenguer IV (1162-1196) este reunió las coronas de Cataluña y Aragón, denomina a los berengueres príncipes de Cataluña, el país español incorporado por los francos a su imperio en la lengua germana de estos, fue llamada Gotalandia (tierra de Godos) por ser parte de la

Hispania Goda que suprimida la "D" se pronunció Gotalania, este territorio comprendia al principio la Marca Hispánica, ya que no se puede negar que el nombre de Cataluña procede de Gotalania como se ve que (segun Ammiano , Marcelino, Jornandes, Prisco e Idacio) de los Godos procedió el nombre de Cataláunicos dado el territorio en que fue vencido Atila, derivado de Catalauni.
Fue de los nombres geográficos nuevos de la reconquista el de Cataluña el mas antiguo, el cual escrito Catalonia aparece en una escritura en el año 844 de cuyo nombre se formó el de catalanes, dado a sus naturales con que los conocían los árabes a principios del siglo VIII. Borrell I se intituló Conde de Barcelona como príncipe de la tierra gótica (Gotalania), desde entonces los Condes de Barcelona se llamaron Príncipes de Cataluña de aquí también viene el nombre de Principado de Cataluña... y aun hay más....

Antecedents històrics del concepte "Corona d'Aragó i de Catalunya"

La definició «Corona Aragonum et Catalonie» apareix en el Privilegi d'annexió de Mallorca a la Corona del 16, sep, 1286.[4]..

Citada entre moltes altres en aquestes tres fonts:

Ferran Soldevila, Història de Catalunya, Barcelona, ed. Alpha, 1962, p. 383, nota 29
Gran Enciclopèdia Catalana,
Gran Enciclopèdia Aragonesa.

A les Corts de Monsó de 1289, el conjunt dels territoris i estats era designat amb els noms de Corona Reial, de Ceptre Reial o de Corona d'Aragó i de Catalunya. Tot i així, ja al segle XIII es va començar a emprar la denominació Corona d'Aragó, Corona Reial d'Aragó, Regnes d'Aragó, o simplement Aragó, expressions que es generalitzarien a partir del segle XIV.

Es veu perfectament doncs, que el terme "Corona d'Aragó i de Catalunya" es va emprar mentre eren dos regnes o tres, però a mida que es van anar incorporant nous regnes, es va emprar "Corona d'Aragó" o simplement "Aragó", simplificant, per no haver de dir tota la llista: Regne d'Aragó, e de Catalunya, e de Mallorques, e de València, e de Sardenya, e de Sicília, e de Nàpols... i va quedar el nom del "regne" que sempre s'esmentava el primer, per ser el més antic històricament, no pas perquè fos el més important.

Encara que, a partir d'un cert moment, "històricament", el títol de "Regne de Catalunya" aparegui poc en els documents, sabem que Catalunya va portar la veu cantant amb un "ratio" segons Jacme I de: richs homens 4:1, cavallers 5:1, clergues 10:1, homens honrats 5:1, sous 40.000:0 (caldria afegir... de galeres 100:0...) En aquest cas concret (el de la conquesta de Múrcia) els nobles del regne que Jacme I anomena "Aragonia" no van donar ni un sou, en altres expedicions i altres moments la cosa podria ser ser una mica diferent.

Apart d'altres mitjans (i dels exposats per Jacme), a la conquesta de Mallorca i a partir d'ella, el "regne de Cataluña" va aportar a la seva meitat de la "Corona" (proporció que aniria cambiant amb les noves incorporacions), una cosa que el "regne d'Aragó", mai no havia tingut: el mar, amb el comerç que va donar la riquesa a Catalunya. Si les galeres s'haguessin pogut moure per un Ebre navegable fins al Cinca, el "regne d'Aragó" hauria pogut conquerir tot sol, Mallorca, Sardenya, Sicília, Nàpols..., però l'Ebre no és (ni era) navegable, deixant el "regne d'Aragó" sense possibilitat de tenir la seva flota.

En canvi el "regne de Catalunya" ha viscut tota la seva història sempre de cara al mar, i no oblidem que la grandesa de la "Corona d'Aragó" va arribar a partir de les conquestes mediterrànies, que van anar ampliant el front marítim..., conquestes que no s'haurien pogut acomplir sense les naus i els ports catalans. Per tant, per tot els fets esmentats, tot i que el nom "Corona d'Aragó" apareix profusament a una innombrable quantitat de documents i és el nom, amb que es coneix universalment, podem emprar sense faltar a la veritat, el terme "Corona Catalano-Aragonesa", que és el que millor reflecteix la realitat històrica.

Parlant de la numeració dels reis, un dels reis més importants en temes nàutics (instruments, cartes, taules astronòmiques, bombardes, etc..), Pere el Cerimoniós (IV d'Aragó), s'anomena a si mateix en els documents, "Pere terç d'Aragó" (Armand de Fluvià)

Dit per de Melo, Çurita, Lope de Vega i Cervantes
Francisco Manuel de Melo, PORTUGUÉS, va ser un escriptor, polític i militar portuguès. Historiador, pedagog, moralista, dramaturg i poeta, va esdevenir un representant important de la literatura barroca peninsular. Va formar part

igualment de la història literària, política i militar d'Espanya, al capdavant de l'exèrcit de la qual va servir tant en la guerra de Flandes com en la revolta de Catalunya del 1640.
En 1631 va rebre la distinció de l'Orde de Crist de mans de Felip IV de Castella i la seva presència a la Cort madrilenya va esdevenir constant. Va tenir relació amb els cercles intel·lectuals castellans i va tenir tracte i amistat amb Francisco de Quevedo.

1645, Francisco Manuel de Melo, Historia de los movimientos, separación y guerra de Cataluña

"abrasando sus campañas, arruinando sus pueblos, consumiendo sus tesoros, vituperando sus honores y últimamente reduciendo la ilustre NACIÓN CATALANA a una miserable esclavitud; que a fin de conseguir su castigo les convidaba el rey con la honestidad de los partidos, disimulándose en todos el enojo que los movía, por lo cual, no sólo decíales era lícito rehusar como violentísimo y tiránico el cetro de Felipe, sino que también debían nombrar y escoger un príncipe justo y grande".

1562, Anales de la corona de Aragón. Jerónimo Zurita y Castro ARAGONÈS. historiador.

Victoria y despojos della; y castigo cruel en los vencidos. Ejecutóse cruelísimamente la victoria contra los sicilianos, excediendo el almirante el modo de la venganza de la muerte de su sobrino Juan de Lauria no dejando ninguno a vida, y mandó pasar a cuchillo muchos nobles mecineses que halló que se habían rendido; entre los cuales fueron Federico Russo, Perono Russo, Ramón de Ansalón, Jaime de Scordia y Jaime Capichi y otros barones muy principales. Lo cual se hizo con grande nota de la NACIÓN CATALANA. Y el rey don Fadrique se volvió a Mecina con lo restante de su armada.

La santa liga, 1595 - 1603, Lope de Vega Carpio, castellà, "MONSTRUO DE LA NATURALEZA", com deia Cervantes, "EL GRAN LOPE DE VEGA",

ROMA Bien Marco Antonio le venga. ESPAÑA Bien Barbarigo batalla. VENECIA ¡Qué bien don Iuan de Cardona con la NACIÓN CATALANA! ROMA ¡Y qué bien Héctor Espínola los ginoveses alaba¡ ESPAÑA ¡Y cuán diestro Iuan Andrea rompe, enviste y desbarata¡ VENECIA Huyendo sale Uchalí. ROMA Ya toma puerto en la playa.

Cervantes, a La Galatea

«..Contó el mesmo sacerdote que os he dicho; y fue que, viniendo Timbrio caminando por el reino de Cataluña, a la salida de Perpiñán, dieron con él una cantidad de bandoleros, los cuales tenían por señor y cabeza a un valeroso caballero catalán, que por ciertas enemistades andaba en la compañía, como es ya antiguo uso de aquel reino, cuando los enemistados son personas de cuenta, salirse a ella y hacerse todo el mal que pueden, no solamente en las vidas, pero en las haciendas: cosa ajena de toda cristiandad y digna de toda lástima..» (fol. 91r).[5]

Història
Va ser un Comte -per herència- de Barcelona, Anfós (fill de Peronella i Ramon Berenguer), el que sent Comte de naixement va passar a ser a més a més, Rei d'Aragó en una posterior elecció (segons els furs d'Aragó), no a l'inrevés. Un comte no pot ser només comte d'un territori format per un conjunt de comtats, cadascun amb el seu comte, Cathalunya va passar a tenir un rei, quan Anfós va ser coronat rei a Saragossa, i és una incongruència que el tinguessin com a rei si no pertanyien al seu regne.

El rei convocava Corts allà on volia (hem vist l'exemple de Leyda), però a partir de Pere el Gran, van existir permanentment i en paral·lel, les Corts d'Aragó i les Corts de Catalunya, després les de Mallorca, les de València, les de Sicília, les de Nàpols, el sistema federal català.

El comte de Barcelona era només comte del comtat de Barcelona, però segons explica el mateix Jacme I, tenia uns altres 4 comtes vassalls seus: "el comte d'Urgell, el comte d'Ampúries, el comte de Foix, el comte de Pallars", a la unió d'aquests 5 comtats, que conformaven el Principat de Cathalunya, és allò que ell anomena Regne de Cathalunya, i l'opinió de Jacme I és inapel·lable.

Els Comte-Reis, almenys fins Ferran el Catòlic, empraven el català, al parlar o al redactar documents oficials, (en aquests últims, alternant amb el llatí) i, encara que la cort era itinerant (els comte-reis estaven en persona a les guerres, i la cort amb ells), van voler ser enterrats a Catalunya (Poblet, Santes Creus). Fins i tot les princeses reines consorts en altres regnes en enviudar, es retiraven a algun lloc de Catalunya (Pedralbes per exemple)

En tots els territoris de "la Corona d'Aragó" - fins Ferran el Catòlic -, la justícia s'impartia des de la "Cancelleria i el Consell reial". A Saragossa des de Pere el Gran, els aragonesos no van acceptar el Consell Reial "català i la impartia el Justícia d'Aragó que no tenia competències ni a Catalunya, ni a València, ni a Mallorca, etc ..

Ferran el Catòlic va anar treient poder a la "Cancelleria" i passant-lo al Consell Reial ", Ferran no va perdonar mai el fet que Catalunya, amb Navarra, fes una guerra de 11 anys contra el seu pare Joan II, en considerar que l'hereu era el príncep de Viana (el primogènit) i no ell (Fernando), com havia disposat la seva mare Joana Enríquez

Fins fa relativament poc (300 anys), la insígnia reial (o comtal) pertanyia a una casa no a un regne. Per tant, va ser Ramon Berenguer qui va portar el seu escut al regne d'Aragó. (Quan Felip I "el Bell" va regnar a Castella, - mentre Fernando seguia sent rei només de la "Corona Catalano-Aragonesa" i els seus dominis" - va portar la insígnia dels Àustria -> bandera blanca amb la creu vermella de sant Andreu.

Els colors de l'escut d'Aragó-Catalunya són els colors de Carlemany, Aragó mai va ser súbdit de Carlemany, la naturalesa del Pirineu aragonès ho va impedir (té en la seva zona les muntanyes més altes - Aneto, etc ..-, la seva bandera (Creu d'Alcoraz), tenia una creu roja sobre fons blanc, amb quatre caps de moro en els quadrants. Encara que alguns autors reclamen avui per a Aragó la creu de sant Jordi)

Els comtes-reis, eren comtes per herència i, a Catalunya prestaven jurament sense més, però per ser reis d'Aragó, com diu Zurita, abans de prestar jurament, (per ser estrangers), els havien de escollir les Corts d'Aragó. A Carles I en arribar a Espanya, li va passar el mateix (era estranger) - per cert, les primeres Corts en reconèixer-el van ser les Catalanes --

La coronació tenia lloc a Saragossa, però el llenguatge emprat en la cerimònia, era el català. El fet que hagi prevalgut el títol de "comte de Barcelona" al costat del de "rei d'Aragó" indica que "són i eren complementaris" (en una mateixa persona). El rei manava a Catalunya no com a "rei d'Aragó" sinó per ser "príncep de Cathalunya" (Unum inter Pares) que implicava des del rei Anfós ser rei de Cathalunya. El lloc de la coronació no senta lligam amb el regne del coronat, hi habia reis que els coronava el papa a Roma, peró no per això passaven a ser reis de Roma.

Ni catalans, ni valencians, ni mallorquins, ni sicilians, ni napolitans es van considerar mai aragonesos, els papes Borja en són un clar exemple, eren valencians (senyors de Xàtiva) encara que d'origen aragonès (Osca), però es consideraven catalans (a Roma s'els anomenava "el clan dels catalans"). D'aquí, la frase del cardenal Bembo: OH DIO!, LA CHIESA IN MANI DI CATALANI!

Algunes de les cites que fan diferència entre Aragó (Regne) i Catalunya (Regne-Principat)

—Jaume I. Llibre dels feits cap.119:

« E l'alcaid e tots los vells e el poble de la terra eixiren contra aquestes galees al port de la Ciutadella e demanaren: -De qui són les galees? E dixeren que del rei d'Aragó e de Mallorques e de Catalunya e que eren missatgers seus. »

—Jaume I. Llibre dels feits cap.167:

« E tal consell no em donets que mal tornaria jo en Catalunya e en Aragó e ab gran vergonya de mi si jo aital llogar com aquest no prenia. »

—Jaume I. Llibre dels feits cap.241:

« E ab l'ajuda de Déu e ab aquells qui tenen nostres feus en Catalunya e honors en Aragó. »

—Jaume I. Llibre dels feits cap.392:

« pus aquels de Cathalunya, que es lo meylor Regne Despanya, el pus honrat, el pus noble... E ha hi rics-homens que per un que aquí (regne d'Aragó) n'haja n'ha quatre en Catalunya e per un cavaller n'ha en Catalunya cinc, e per un clergue que ací allà n'ha deu, e per un ciutadà honrat n'ha en Catalunya cinc. »

—Alfons II el franc al mestre del Temple.abril 1290:

« consideratis malis ac dampnis Terre Sancte illatis per inimicos fidei, ut per venerabilem et dilectum nostrum fretem Berengarius de S.Justo magistrum milice Templi in Aragonia et Cathalonia nuper intelleximus fuimus(...) »

—B. de Vilaragut a Jaume, rei de Sicília. 1290[5]

« e recomten aqueles letres quel prinse a dada sa fila ha Karlot de Fransa (...) e renonsia a la donacio que li era estada feta Darago e de Catalunya (...) »

—capítols missatgers Jaume II. març 1295:

« Essi per aventura lo rey Daragon no pogues retre Sicilia(...) lo rey Daragon enten que per aço la sua pau no romanga abans la aya ben e complidament el e tot ço que a la Corona Daragon e al Comptat de Barcelona pertany. »

—Ramon Muntaner, cap.CCXCVI:

« E divenres matí venc, la gràcia de Déu,de bona pluja, que pres tot Aragon e Catalunya e Regne de Valencia e de Murcia e durà entrò per tot lo dicmenge tot dia. »

—crònica Pere terç, cap.I 42:

« Com lo dit infant En Jacme (...) renuncià de fet als dits regnes d'Aragó, de Valencia, de Sardenya, e de Corsega e al comdat de Barcelona e a tots drets que hagués per dret de primogenitura. »

—Pere el Cerimoniós, Crònica; cap. 3, p.36:

« E maman fer segells nous en què fos intitulat e nomenat lo Regne de Mallorques ab lo títol dels altres regnes, lo qual ordenam en aquesta forma: En Pere, per la gràcia de Déu, rei d'Aragó, de València, de Mallorques, de Sardenya e de Còrsega, e comte de Barcelona. És ver que els de Mallorques conceberen algun desplaer com nós metem València en nostre títol ans de Mallorques e ho proposaren danant nós, e nós responguem un dia en la nostre cambra, que jatsia que antigament Mallorques fos ans de València en lo títol, en temps d'alguns nostres predecessors, però lo Regne de València és molt ennoblit e mellorat. E puis diguem-los rient que en aquell lloc del títol no haüda ventura de Mallorques de romanir a la Corona d'Aragó, ans era estada donada e retuda dues vegades, e així ara volíem assajar si melloraria la ventura en lo tercer lloc del títol. E ells així riguerense'n, e no ens en parlaren pus enant. »

—Alfonso el liberal, Anexión de Mallorca; 1286:

« "..tempore separabimus regnum et insulam Maioricarum a regno sive dominio ac corona Aragonum ac Catalonie... dominio ac corone Aragonum et Catalonie... successores nostri domini Aragonum et Catalonie.."»4

—Mapa Arragonia regnum (1640)- Labanha,joao baptista (1555-1624) pag 2

REINO DE CATALUÑA

"de mi padre, que fué natural de Barcelona, en el reino de Cataluña, y de los nobles caballeros de ella"
1647 - 1649 María de Zayas y Sotomayor. Desengaños amorosos. Parte segunda del Sarao y Entretenimiento honesto.

"En este tiempo andaba la ciudad y reino de Cataluña alborotado con muchas compañías"

1617 Juan Valladares de Valdelomar. Caballero venturoso

"salió de Portugal y buscó toda la Andaluzía y el reino de Cataluña y Aragón, y entró en el reino de Francia"
1499 Anónimo La historia de los nobles caballeros Oliveros de Castilla y Artús d'Algarbe

" y fue que, viniendo Timbrio caminando por el reino de Cataluña, a la salida de Perpiñán, dieron "
1585 Miguel de Cervantes Saavedra, La Galatea

"de irme á Barcelona, por haber oido decir del reino de Cataluña grandes bienes. Pero ya, señor"
1626, Jerónimo Alcalá Yáñez y Ribera. El donado hablador Alonso, mozo de muchos amos. Segunda parte

"aquella insigne ciudad de Barcelona, cabeza del reino de Cataluña, insigne y famosa por sus grandes"
1626, Jerónimo Alcalá Yáñez y Ribera. El donado hablador Alonso, mozo de muchos amos. Segunda parte

" Había en aquel tiempo muchos bandidos en el reino de Cataluña, y entre ellos el capitán Testa de Ferro"
1607 - 1645 Diego Duque de Estrada. Comentarios del desengañado de sí mismo. Vida del mismo autor.

"su hermano de Casiano) fue sabida por todo el reino de Cataluña y Aragón, y muy llorada de sus padres "
1552 Alonso Núñez de Reinoso. Los amores de Clareo y Florisea y los trabajos de la sin ventura Isea.

"a los Valvasores de que tratamos, en el reino de Cataluña, que son los siguientes: el Valvaso"
1587 Andrés de Poza. De la antigua lengua, poblaciones y comarcas de las Españas.

"en todas facultades ingénios peregrinos. En el reino de Cataluña cuando yo pasé por él, no ví cosas"
1673 Jusepe Martínez, Discursos practicables del nobilísimo arte de la pintura

"Barcelona es cibdad noble, rica y gentil; tiene los mejores edificios de casas de toda la Europa. Es cabeça del reyno de Cataluña es tierra muy fértil"
1519 Martín Fernández de Enciso, Suma de geografía que trata de todas las partidas y provincias del mundo

Algunes de les cites que fan diferència entre Catalunya (Regne o Principat) i Espanya

A l'Edat Mitjana tot i que a vegades s'incloïen Catalunya i la corona catalano-aragonesa dins el concepte geogràfic d'Espanya (o Spanya) entesa com a la Península Ibèrica, també hi ha molts exemples de textos que distingeixen Catalunya d'Espanya:

Al segle XIII el franciscà occità Matfre Ermangaud de Besiers en parlar de la Pentecosta al seu monumental poema "Lo Breviari d'Amor", diu que, quan moltes gents "de totas nacios" escoltaren de boca dels apòstols les seves respectives

parles, es meravellaren de gran manera, puix que n'hi havia "de Proença e de França, d'Englaterra, de Gascuenha, d'Espanha, de Cataluenha, de Flandres e de Bretanha..."

Crònica de Bernat Desclot (cap. 85): "En la cort de Roma hi havia dos honrats clergues de Catalunya e de Spanya"

Salconduit del rei Eduard III d'Anglaterra als "mercatores fideles de partibus Ispaniae, Catalonie et Majoricarum" (En aquest cas cal puntualitzar que se cita Mallorca, ja que era l'època del regne independent de Mallorca)

A Bruges (Flandes), els mercaders considerats de "nació espanyola" eren els castellans (i els biscaïns, que més tard es van separar) mentre els catalans eren de la "natio Cathalana"

A Roma l'església de Santiago dels Espanyols aglutinava bàsicament als castellans, mentre que els naturals de la corona catalano-aragonesa disposaven de l'església de Santa Maria de Montserrat

El canceller de Castella i escriptor Pedro López de Ayala, a la seva obra "Rimado de Palacio", oposa catalán a español, francés, inglés, lombardo i escocés

El poeta francès François Villon oposa les catelennes a les espagnoles, grecques, egiptiennes, allemandes, etc

Pel que a l'oposició entre el territori català i el territori hispà (en el sentit de l'Espanya sarraïna) es poden posar com a exemple molts documents de l'època de Ramon Berenguer I (segle XI) els quals assenyalen el confí extrem de la terra conquerida: "in extremis finibus Marchiarum iuxta Hispaniam" o també "in extremis finibus Marchiarium contra Ispaniam" . És a dir la "Marca" és Catalunya i "Hispània" l'Al-Andalus. La historiografia sarraïna anomenava "Afrany" el territori que rebrà el nom de Catalunya i "francs" els habitants de la Marca. Borrell II és definit com el "rei dels francs". D'altra banda també el Poema del Cid quan fa referència al comte Berenguer Ramon II fa referència als "francs".

Francesc Eiximenis, Com usar bé de beure e menjar. Normes morals contingudes en lo "Terç del Crestià": catalans e spanyols beuen en grans taçes. Moros en cantarells pochs, e d'un cantarell beuen tots. Francesos beuen en gobellets pochs o petits

A la Crònica de Ramon Muntaner es diu en relació a les comunicacions que hom pot fer la via de Barcelona anant de Narbona a Barcelona, la via de Tortosa reprenent el curs des de Barcelona a Tortosa i, tot seguit, la via d'Espanya en prosseguir cap al sud del litoral peninsular, i hom també pot batre tot Principat, e Plaja Romana, e la ribera de Pisa, e de Gènova, e de Proença, e Catalunya, e Espanya e Barbaria

A la Crònica de Pere el Cerimoniós quan el cardenal Bernat d'Albià arriba a Barcelona provinent de Castella, es diu que era vengut d' Espanya

A la Crónica de Pere el Cerimoniós en relació a una possible invasió benimerí del rei del Marroc es diu que hi ha preocupació pel passatge del rei Benamerí en Espanya, lo qual entenia a conquerir tota Espanya e lo regne de València

Martín de Alpartil en la seva "Chonica actitatorum" diu en diverses ocasions Yspani et Cathalani quan es refereix als reialmes de Castella i Aragó com a subjectes.

En una comissió arbitral formada a Londres el 1303 per tal de solucionar les disputes entre Felip el Bell de França i Eduard II d' Anglaterra, figuraven, junt amb els representants de bisbes, nobles, viles i ports, "differents autres

habitants de Genes, Catalogne, Espagne, Germanie, Zélande, Frise, Danemark et Norvège"

També el rei Eduard II, en una carta de privilegis als estrangers subratlla que "Circa bonum omium mercatorum subscriptorum Regnorum, terrarum et Provinciarum; videlicet Alemaniae, Franciae, Ispaniae, Portugaliae, Cathaloniae, Ducati nostri Aquitaniae"

En una treva entre Eduard III i Felip de Valois el 1340, es diu: "Et soient auxit compris dins les dites treves, ly Espagniel, ly Catelayn, ly Genoveys, ly Provincial, ly Esvesque..."

A l'Edat mitjana en relació al dret o normes jurídiques es distingia entre les "Costumas de Catalunya" i el "Costum d'Espanya (les Partidas castellanes)

Usatge 124, Alium namque - "Altre noble, honest e profitós usatge meseren los sobredits prínceps, que ells tengueren, e a lurs successors manaren tenir per tots temps, ço és que tenguessen cort e gran companya, e fessen condit, e donassen soldadas, e fessen esmenas, e tenguessen justítia e jutjassen per dret, e mantenguessen lo opremut, e acorreguessen al assetjat, e quant volguessen menjar que fessen cornar, que tots, nobles e no nobles, se venguessen dinar; e aquí partissen los vestiments que haurian, entre los magnats e entre lur companya, e aquí menassen hosts ab què anassen a destroir Espanya, e aquí fessen cavallers novells"

Algunes de les definicions separant Cathalunya d'Espanya, al diccionari català-valencià-balear

En alguns textos medievals, la part de la Península Ibèrica no catalana o dominada encara pels sarraïns.
Lo senyor En Ramon Berenguer, comte e marchès de Barcelona, apoderador (subjugador) d'Espanya, Usatges 52.
Si nau o leny va en Barberia o en Espanya, Consolat, c. 78.
Tota nau o cocha qui sia de dues cubertes qui vage o venga de Càyler, ne de Túnitz, ne de Sicília, ne de Venècia, ne de Génova, ne de Pisa, ne de Nàpols, ne de Spanya, ne de Barberia, pach XX liures, doc. a. 1315 (Capmany Mem. ii, 78).
E aquí manen osts en què vayen destruir Espanya, e fassen cavalers, Usatge civ.
Armà cinch galees e un leny e pensà de batre tot principat e plaja romana e la ribera de Pisa e de Génova e de Prohença e de Cathalunya e Espanya e Berberia, Muntaner Cròn., c. 194.

Vegeu també

Historiografia de la Senyera Reial
Senyera Reial
Història de la pólvora a Catalunya
Lluminària (artifici)

Referències

Marsili - María D. Martínez San Pedro, La Crónica Latina de Jaime I. Gráficas Ortiz - Almeria. Feb.2008.- ISBN 84-398-1153-5

Crónica general de España: ó sea Historia ilustrada y descriptiva de sus provincias, sus poblaciones más importantes de la península y de ultramar. Rubio: "..al entronizarse en España la dinastía de los Borbones con Felipe V, cesó el dictado de príncipe de Gerona...", 1865, p. 132– [Consulta: 16 octubre 2012].
Antonio Capmany y de Montpalau. Compendio cronológico-histórico de los soberanos de Europa...:"..Margarita, muger que fué de Juan Principe de Gerona, hijo de Fernando el Católico...". en la oficina de D. Miguel Escribano, 1784, p. 80–

Rafael Olivar Bertrand (1947). Política matrimonial de los príncipes de Aragón y Cataluña, con respecto a Francia, en el siglo XIV - « .. ac corona Aragonum ac Catalonie.. dominio ac corone Aragonum et Catalonie.. successores nostri domini Aragonum et Catalonie..». Editorial Alberto Martín.
Miguel de Cervantes Saavedra. ..y fue que, viniendo Timbrio caminando por el reino de Cataluña""accessdate=16 October 2012. Obras de Miguel de Cervantes Saavedra. Baudry, 1841, p. 63–.

Llivre dels feits del rei en Jacme. Poblet. 1314.
Anales de Catalvña y epilogo breve de los progressos y famosos hechos de la nacion catalana, de sus santos, reliquias, conventos y singulares grandezas ... que ... han florecido desde la primera poblacion de España ... hasta el presente de 1709 ..., 2: divididos en tres tomos .... por Joseph Llopis. 1709. pp. 218–.
Libro del conosçimiento de todos los reynos y tierras y señoríos que son por el mundo y de las señales y armas que han cada tierra y señorío por sy y de los reyes y señores que los proueen. 1350. p. xxxiii.
Perfect translation:Et cum Catalonia que est nobilius et honorabilius Regnum Yspanie => El mejor rincón de España.

Còdex

Còdex, 1314: Manuscrit. Ms. 64. Biblioteca Universitària de Barcelona
Còdex, 1343, (H): Manuscrit. Ms. Biblioteca de Catalunya

Enllaços externs

Galatea